

PANDAMU - Programma voor ondersteuning van voedselveiligheid en landbouwontwikkeling in Muhanga

I. INLEIDING

PANDAMU is een niet-gouvernementele organisatie naar Rwandees recht opgericht in 2000. Haar sociale zetel is gevestigd in de Cel Munazi, Sector Mushishiro, District Muhanga, in de Zuidprovincie van Rwanda. Deze organisatie heeft als doel het bevorderen van de “voedselzekerheid voor allen” door steun te verlenen aan het gezin op basis van zelfontwikkeling. Haar realisaties zijn op vier doelstellingen gebaseerd, zijnde:

- verhoging van de landbouwproductie in de interventiezone;
- verbetering van de economische rechten en andere mensenrechten;
- toename van zelfontwikkeling van vrouwen en jongeren in respect voor het milieu ;
- verbetering van het welzijn van de families in de interventiezone van de organisatie.

PANDAMU werkt met een doelgroep van 32 landbouwgroeperingen, waaronder 25 coöperaties en 7 verenigingen die 5 438 personen omkaderen, van wie 3824 (70 %) vrouwen of meisjes zijn, en 1614 (dit is 30 %) jongens of mannen. De doelgroep van PANDAMU is hoofdzakelijk samengesteld uit armen, volgens de klassering van de techniek van “diamant van de armoede”. Het zijn de leden van de groeperingen die beslissen over de prioriteiten om de steun ontvangen van PANDAMU te valoriseren. 70 % van de begunstigen van PANDAMU zijn vrouwen. Dit toont aan dat de interventies voornamelijk aan de vrouwen ten goede komen, ook al worden de mannen nooit uitgesloten.

Er dient ook verduidelijkt te worden dat PANDAMU in principe de rijken niet afwijst. De interventies beogen de inspanningen te concentreren op de doelgroep om hem te helpen van het ene niveau naar het andere over te gaan waarbij het tweede uiteraard begerenswaardiger is op het vlak van welvaart en welzijn. En om efficiënt te zijn wil PANDAMU voordeel halen uit de expertise en de capaciteit van sommige landbouwers die een goed niveau en kennis behalen om ze als voorbeelden te laten dienen voor de andere en om de zelfvoorziening van de landbouwers in de zone te stimuleren.

II. Een innoverende ontwikkelingsorganisatie van het landelijk gebied

Sinds haar oprichting in 2000, heeft PANDAMU verschillende innoverende activiteiten gelanceerd die daarna nationale prioriteiten zijn geworden op het sociale en economische vlak.

Dit is namelijk het geval van de radicale terrassen in het kader van de strijd tegen de erosie veroorzaakt door de regen en de invoering van de keukentuintjes (kitchen garden) voor de promotie van de groententeelt.

Bovendien was Pandamu een van de eerste organisaties die geprobeerd hebben het programma van verdeling van koeien ten voordele van arme families te promoten en later heeft dit aanleiding gegeven tot het nationaal programma: « One cow per family ».

III. PANDAMU, een samenwerkende organisatie

PANDAMU is een belangrijke partner van het Ministerie van landbouw en veeteelt, vooral in de activiteiten met betrekking tot het behoud en de valorisatie van de grond, de promotie van het kleinvee bij de arme families en de promotie van het gebruik van kwaliteitsvolle zaden. Dit komt tot uiting in de talrijke opleidingen georganiseerd door MINAGRI, waartoe PANDAMU uitgenodigd is en door een samenwerkingsakkoord aangaande de vermeerdering van zaaigoed.

Wat het onderzoek betreft met betrekking tot de introductie van nieuwe variëteiten van teelten in de zone (stokboon en aardappel), is PANDAMU dichtbij een samenwerkingsakkoord met een team onderzoekers van het RAB (Rwanda Agriculture Board) en het ISAE (Hoger instituut van landbouw en veeteelt van Busogo), voor het leiden van onderzoek in het domein van landbouw en veeteelt en vooral voor het introduceren van nieuwe teeltvariëteiten, het gebruik van plantaardige pesticiden in de strijd tegen de ziekten en de vernielers van de gewassen, IPM (Integrated Pest Management) enz.

IV. Realisaties in het kader van het partnerschap tussen PANDAMU en de provincie Oost-Vlaanderen via UMUBANO

PANDAMU richt haar actie op de versterking van de voedselzekerheid, het vrouwelijk ondernemerschap en het basisinkomen die als verticale assen worden beschouwd. Bovendien verleent PANDAMU steun aan kwetsbare groepen voor de preventie van ziektes (aids, malaria, gebreksziektes), geboorteplanning, promotie van mensenrechten, promotie van de familie en van gender en dit zijn de transversale assen van haar beleid.

In 2013, kreeg PANDAMU voor het eerst de financiële steun van de Provincie Oost-Vlaanderen via de Vlaamse NGO UMUBANO. Met deze steun van zo'n 15000 EUR, onderneemt PANDAMU verschillende activiteiten in de voedselzekerheid, de basisinkomsten en het vrouwelijk ondernemerschap.

PANDAMU organiseert de verkoop van maïszaad, de oogst van het seizoen 2013A. Momenteel wordt nog gewacht op de resultaten van de laboratoriumanalyse van het Rwanda Agricultural Board aangaande de kwaliteit van het zaad.

Er werd een samenwerkingssysteem opgesteld met producenten van plantgoed om de fruitteelt in de zone te versnellen. Aldus worden voortdurend nieuwe tomatenbomen en ananasplanten aangeplant. Dit heeft te maken met de sterke marktvraag zowel lokaal als op het nationale niveau. Overigens stimuleert PANDAMU de jongeren om coöperaties op te zetten die zich met fruitteelt bezighouden en ze biedt hen daarvoor technische bijstand aan.

PANDAMU blijft de coöperatie COVAM ondersteunen omdat ze de nodige fondsen zou vinden om op de markt producten te vinden voor haar transformatie-eenheid (sap, gedroogd fruit, confituur en wijn). Het nodige kapitaal wordt op tweeëntwintig miljoen (22.000.000) RWF geraamd.

- Veeteelt is een van de veelbelovende activiteiten die PANDAMU kunnen helpen haar visie omtrent voedselzekerheid voor allen te bereiken. Zo gaat PANDAMU voort met de verdeling van koeien (vaarzen) afkomstig van koeien die in het verleden werden verdeeld. Haar programma van genetische verbetering van het vee hetzij via het mobiliseren van de begunstigden ten voordele van de techniek van kunstmatige inseminatie hetzij via het natuurlijke proces met het dekken door een stier van een exotisch ras, maakt het mogelijk toegang te hebben tot koeien van gekruist bloed die productiever zijn op het vlak van melk en vlees. Ook kleinvee (varkensteelt, kippenkweek, bijenteelt en visteelt) neemt een belangrijke plaats in in de lopende activiteiten, aangezien het nog het best bijdraagt tot de aanvoer van proteïnen in de arme families in vergelijking met de kweek van groot vee.

PANDAMU heeft zopas een samenwerkingscontract gesloten met een vrouw uit het centrum Kabadaha (Zone Mushishiro) MUSHIMIYIMANA Odette geheten, om radicale terrassen aan te leggen te Ndiza, een demonstratieterrein van landbouwtechnieken.

Om de ontwikkelde vrouwen van de activiteitenzone van PANDAMU aan te moedigen om landelijke vrouwen te omkaderen in een geïntegreerde aanpak, aanvaarde een vrouw, MUKARUTESI Beatrice geheten, die net haar universitaire studies in ontwikkelingswetenschappen heeft afgewerkt, deze activiteit voor rekening van PANDAMU te leiden.

Gezien zij zeer samenhangende onderzoeken heeft gevoerd bij de begunstigden van PANDAMU, hopen wij dat haar bijdrage de organisatie zal helpen om betere steun te verlenen aan nieuwe activiteiten die inkomen verwerven voor de vrouwen en de jongeren (naaiwerk, schoonmaak, handel, veeteelt, enz ...), alsook bij de organisatie van maandelijkse vergaderingen van uitwisseling voor het goede beheer in de gezinnen, de opvoeding tot familieplanning, de hygiëne van de woningbouw, het gebruik van biogas in de gezinnen, de omkadering en de voeding van de kinderen, het spaarwezen en het krediet, gender en zelfontwikkeling bij de landbouwers, rechten van vrouw en kind.

PANDAMU zet haar activiteit voort met betrekking tot de aanmoediging van de begunstigden om toe te treden tot de beschikbare systemen van spaarwezen en krediet, en om het krediet goed te beheren in samenwerking met de instellingen van microfinanciering en de banken met het oog op de economische groei.

De nieuwe groepen waarvan de leden nog geen toegang hebben tot de diensten die door de klassieke banksystemen zijn aangeboden (bank en microfinanciering) maken deel uit met de steun van PANDAMU van "tontines" in de werkgroepen van begunstigden en na verloop van tijd verwerven deze groepen ook geloofwaardigheid bij de banken en microfinancieringsinstellingen.

PANDAMU ondersteunt coöperaties van gehandicapten die zich inzetten voor inkomensgenererende activiteiten. Zij onderneemt deze actie door de gezonde personen aan te zetten de gehandicapten in de coöperaties niet uit te sluiten. Op deze wijze zijn de gehandicapten ook in staat even goed te presteren als de gezonde personen.

Aangezien de financiële middelen het echter niet mogelijk maakten om over een permanent centrum te beschikken voor de omkadering van de gehandicapte kinderen, werd gekozen voor de opschorting van dit luik en bleef de interventie beperkt tot het geven aan informatie aan de ouders met gehandicapte kinderen en ze door te verwijzen naar de diensten die door het centrum HVP Gatagara worden gegeven.

In samenwerking met de plaatselijke instanties van de activiteitenzone, is PANDAMU gestart met de identificatie van de families van wie de kinderen nog tekenen van ondervoeding vertonen. Voor die kinderen worden, in samenwerking met de gezinshoofden, activiteiten ingericht die de uitroeiing van de ondervoeding in de gezinnen beogen (groenten- en fruitteelt, kleinvee, klaarmaken van een volledige maaltijd, familieplanning, enz). Uiteraard wordt ook de strijd tegen de ondervoeding voor de families met ondervoede kinderen opgevolgd en de lokale bevolking wordt daarbij zoveel mogelijk betrokken. Een groep jongeren heeft alvast besloten zich in te zetten om samen te werken met PANDAMU in de verdeling van konijnen aan de gezinnen die niet over koeien beschikken.

Door middel van vergaderingen over planning waaraan de leden van PANDAMU deelnemen op verschillende niveaus ontstaat er actieve deelname van de begunstigen aan het nemen van beslissingen die hen aangaan en wordt de bevolking betrokken bij het proces van planning, opvolging, evaluatie en de communicatie over de lessen die uit de ervaringen worden geleerd.

Door de uitwisseling van ervaringen met de ontwikkelingspartners van het district en de begunstigen van PANDAMU en de andere actoren, dragen de begunstigen van PANDAMU bij tot het leveren van informatie aan de vorsers over de resultaten die zij bereikt hebben met het gebruik van biologische pesticiden in de strijd tegen de ziekten en de vernielers van de gewassen, in de toepassing van de principes van landelijke zelfontwikkeling, in de praktijk van sommige prioritaire teelten (zoals maïs, bananenbomen en fruit), veeteelt van groot en klein vee, de praktijk van de door de technici aanbevolen technieken in de landbouwproductie, enz. Dit vindt plaats in de workshops of opleidingsessies waartoe de begunstigen van PANDAMU worden uitgenodigd of tijdens bezoeken die door de verschillende onderzoekers bij de begunstigen van PANDAMU worden uitgevoerd. Er zijn ook uitwisselingen van ervaringen bij bezoeken tussen begunstigen en de ene leren van de andere.

PANDAMU blijft haar acties voeren in het kader van het maatschappelijk middenveld in haar activiteitenzone. In dit verband nemen de leden deel aan vergaderingen die georganiseerd worden door het platform van de Burgermaatschappij in Rwanda, samen met de Rwandese Kiescommissie, voor de voorbereiding van de parlementsverkiezingen die gepland zijn in september 2013. PANDAMU is van plan sommige leden te sturen om een rol van waarnemer te spelen bij de verkiezingen.

Het is nuttig hier te vermelden dat PANDAMU niet enkel het voorzitterschap van de Economische Commissie van het "Forum des partenaires de Développement" (Forum van ontwikkelingspartners) van het District Muhanga (JADF/Muhanga) verzekert, maar ook het Vice-voorzitterschap van het Platform van het maatschappelijk middenveld, op het niveau van het District Muhanga.

V. Toekomstperspectief van PANDAMU

Als toekomstige projecten overweegt PANDAMU:

- De bouw van droogplaatsen van de productie van maïs en soja
- De versterking van veeteelt voor groot en klein vee
- De intensivering van de schoolvelden
- De intensivering van de fruitteelt en de transformatie van fruit
- Het creëren van toegevoegde waarde voor de productie van maïs, soja, ananas, banaan en koffie
- Het bevorderen van initiatieven van vrouwen en jongeren voor hun zelfontwikkeling
- Het bijdragen tot het zoeken naar oplossingen voor het gebrek aan water bij de bevolking van de zone Mushishiro
- De bevordering van de toegang van de begunstigden tot de markt voor hun productie, en opleiding in goed beheer van bankkredieten.
- De opleiding van de begunstigden over hun economische rechten en andere mensenrechten.